

«Man vajag būt cilvēkos, man vajag būt iekšā»

Kultūras centra vadītājas Anitas Upenieces 24 stundas stopkadros

#SIF_MAF2022 #24stundasstopkadros

Anita Upeniece beigusi Dekšāru pamatskolu, Varakļānu vidusskolu, Rīgas Kultūras un izglītības darbinieku tehnikumu, Rēzeknes Augstskolu kā mājturības un māsaimniecības skolotāja ar specializāciju biznesa ekonomiskajos pamatos. Kādu laiku mācījusies arī Latvijas Konservatorijā. 33 gadus bijusi Sīļukalna kultūras nama vadītāja. Kopš 2022. gada marta Anita ir Varakļānu novada kultūras centra vadītāja. Viņa ir arī četru pašdarbības kolektīvu vadītāja un ritma deju grupas dalībniece Sīļukalna kultūras namā. Beigusi neskaitāmus kursus visdažādākajās jomās.

Rīts ar vingrošanu

Mana diena iesākas ar modinātāja zvanu plkst. 7.15. Pēdējā laikā gan pieceļos bez modinātāja, jo nostrādā bioloģiskais pulkstenis. Mans vīrs ceļas plkst. 7.00, es jau arī pamostos, bet man ir svarīgas tās 15 minūtes, jo es vingroju katru rītu nez cik gadu garumā. Es nezinu, kam ir jānotiek, lai es nevingrotu. Mēs ar sieviešu klubiņu vienreiz bijām nometnē Biržos, kur organizatore parādīja septiņus vingrojumu, kas ir izpildāmi katru rītu, gulot gultā. No sākuma bija jāpiespiežas, bet tagad es nevaru bez šīs vingrošanas. Laika gaitā es esmu pamainījusi vingrojumus, bet pamats ir palicis. Tad ir duša un kafija, jo es nevaru iesākt dienu bez kafijas. Katru rītu es vāru auzu pārslu putru. Tad es sāku taisīties. Ja tu zini, ka tev ir kāds pasākums, tad jau sanāk ilgāk saposties. Tad sēstos mašīnā un dodos uz darbu. Es cenšos būt darbā plkst. 8.30. Man nepatīk drēgns laiks un tumšie vakari. Strādājot Sīļukalna kultūras namā, es izbaudīju privilēģiju, ka pa 5 minūtēm varēju būt darbā, arī sliktā laikā. Tagad es izbaudu dabu, braucu un kā nekad visu vēroju. Vīrs jau man saka, lai es neskatoties mākoņos, kad braucu, bet šogad es esmu ieraudzījusi tik skaistus mākoņus! Gan jau ka tie tādi ir bijuši visu laiku, bet šogad es tos esmu atklājusi sev. Kā var kaut kas tāds būt dabā?

Piepildīta diena ar plāniem, idejām, sarunām

Atbraucot darbā, ar kolēģiem mēs izrunājam visu, kas mums jaunāks, kāds mums šodien darba plāns. Sarunājam, kas ko izdarīs, kas kur pazvanīs. Tāpat plānojam arī pasākumus, izrunājam, kas ir izdarīts, kas nav. Plus vēl visi saimnieciskie pasākumi. Man ir seši darbinieki. No sākuma man bija grūti pierast, ka tev ir komanda. Ja tu esi pieradis visu darīt pats, ir grūti pirmajā brīdī saprast, kā ir strādāt, kad tu neesi viens. Es brīdināju kolēģus, ka gan jau sākotnēji es visur līdīšu, maisīšos.

Ļoti daudz laika paņem telefonsarunas, kad ir jāsazvana dažādi mākslinieki, mūziķi. Liekas, ko tur daudz runāt? Bet ir jāpārzvana vairākas reizes, ne visi numuri ir pieejami. Labi, ka man ir pieredzes bagāža un es varu uzzvanīt jebkuram no saviem kolēģiem, lai palūgtu kādu telefona numuru. Tāpat ir arī ar nezināmām grupām. Ja es redzu afišu vai vēlos aicināt līdz šim nezināmu grupu, es uzzvanu kolēģiem un paprasu atsauksmes. Tagad mums būs dziedājošo aktieru ansambļa «Ilga» koncerts, kas velēts skolotājiem Skolotāju dienā. Es arī zvanīju un apjautājos, kā skan, jo gribas skaistu koncertu.

Manā pārziņā ir dokumenti, pavadzīmes, saimniecības preču norakstīšana, līgumi, kas pēc pasākuma ir kādi seši

vai septiņi, tie ir jāsagatavo, pēc tam jāsakārto pēc nomenklatūras. Man arhīvs un nomenklatūra ir kā jaunums, ko es mācījos, uzsākot strādāt šeit. Sīļukalna kultūras namā bija tikai daļa no šī darba. Šī amata konkursa pārrunās es arī teicu, ka es to neprotu, bet esmu gatava mācīties, jo es esmu mācījusies vienmēr, ar kursu apliecībām vien man ir pilna mape. Piemēram, oi, cik gadus atpakaļ es divas reizes nedēļā braucu uz floristikas kursiem pie Maijas Gailumas Rēzeknē. Dulla un traka. Bet man to vajadzēja! Man vienmēr ir patīcis kaut ko jaunu iemācīties.

Kad es mācījos Varakļānu vidusskolā, man bija tikai viena doma – kā es beigšu kultūras darbinieku tehnikumu, tā es strādāšu tikai un vienīgi Varakļānos! Tas bija mans sapnis. Bet sanāca tā, ka man bija pusstunda laika, kurā mani paziņas no Sīļukalna mani pasauca un teica, ka vajag Sīļukalna kultūras nama vadītāju. Es vēl nebiju beigusi tehnikumu un hopsss – man nolika priekšā līgumu, kas jāparaksta, ka viņi mani nemān darbā. Man bija šoks. Bet viņi man deva dzīvokli... Iedomājieties, ko nozīmēja savs dzīvoklis! Un aizmirsās tobrīd tie Varakļāni. Tagad, kad pārdomāju, nu, nav nejaušību – es tagad esmu Varakļānos.

Šobrīd jāsaka, ka strādāt Varakļānos ir pilnīgi citādi nekā sapnī toreiz. Mani amata pienākumi prasa visa uzraudzīšanu. Kultūras centra pārziņā ir arī Stirniene un Murmastiene. Stirnienē nav pastāvīga kultūras darbinieka, bet mēs braucam ar gataviem pasākumiem uz turieni. Murmastienē ir pulciņi, kultūras nams ir uzcelts pirms kādiem septiņiem gadiem. Daudz laika paņem koordinēšana. Ar pulciņu vadītājiem man ir viegli, jo es pati esmu aizvien viena no viņiem. Es esmu tik ļoti iekšā kolektīvu dzīvē, ka zinu un saku – mums pats vērtīgākais ir pulciņu vadītāji un pašdarbnieki. Tas ir pamatfonds, kas mums ir jānotur! Kas mēs – kultūras centrs – būsim bez kolektīviem? Šobrīd mums Varakļānos ir 11 kolektīvi, Murmastienē četri un ir doma par Murmastienes amatierteātra atjaunošanu. Es zinu, ka atdzims un būs!

Es esmu pieradusi visu laiku būt radošajā sfērā, sākotnēji bija grūti saprast, kā tas ir, ka pašai nav jāvada, piemēram, Bērības svētki. Varētu jau es mierīgi sēdēt un izbaudīt, bet man patīk būt iekšā, piedalīties. Tik būtiski ir arī sakari. Pa šiem gadiem es zinu, kas ir kas. Es esmu apmeklējusi tik daudz citu rīkoto pasākumu, ka Dzejas dienās es zinu – jā, Gaigalavā taču ir dzejas teātris, aicināsim viņus uzstāties ar dzejas kompozīcijām. Es viņus zinu.

Atvaļinājumā es nekad neesmu varējusi nosēdēt mājās. Es vienmēr esmu gājusi uz darbu. Es esmu gribējusi tikai aiziet uz kultūras namu un paskatīties vienu stundu. Vīrs saka – es zinu tavu stundu... Visa diena... Kaut kas sevī ir jāmaina. Jaunajā amatā tā ir. Es esmu gatava ko mainīt sevī. Man vajag tikai kaut ko nodomāt, ka nekad, un tas piepildās. Pirms nonākšanas šajā darbā es teicu, ka nesa-protu, kā grāmatveži var sēdēt visu dienu papīros. Nu tad man šobrīd tas jāizmēģina! Piemēram, viena starptautiska projekta ietvaros, nokļūstot Turku Igaunijā un nezinot neko, kas ir mārketinga un biznesa plāns, es sapratu, ka man tas jāpamācās. Es negribēju sausu ekonomiku un izvēlējos Rēzeknes Augstskolā studēt par mājturības skolotāju ar biznesa ekonomikas pamatu specializāciju. Profesionālais bakalaurs pēc 5,5 gadiem rokā. Bet kā man patika studēt! Bērni bija izauguši, un es mācījos pati sev. Man bija svarīgi, lai atzīmes

būtu 8 vai 9. Vienmēr kaut ko pamācīties ir brīnišķīgi. Tāpat, ja tu strādā kultūras namā, kā tu vari nekur nebraukt un neskatīties, ko dara kolēģi? Kur tad būs idejas? Ir jābrauc uz pasākumiem, jāskatās, jāmācās. Jāpievērš uzmanība noformējumam. Atrast piemērotu mūziku deju horeogrāfijai ir ļoti grūti. Ja es dzirdu kādu melodiju kaut vai autobusā vai mašīnā, kas aizķer, es ieskaņoju šos fragmentus telefonā, jo vēlāk to var atstāt dejā, idejā.

Kopā ar vīra māsu Maiju Upenieci kādus 28 vai 29 gadus mums ir Juzes projekts. Iedomājieties, cik ilgi? Kur tik mēs neesam bijušas aicinātas vadīt pasākumus un uzstāties... Mēs zinām viena otru tik labi, un programmas ir tik atstrādātas! Ir bijis tā, ka vadām Ziemassvētku pasākumu, piesakām, nu, nav *ekšēna*... Nu, nav! Pēkšņi Maija saka, klau, tagad modē ir tās reperu OLAS. Kas tas tāds? Tas ir viens mirklis – mēs ieslēdzam datorā, viņa parāda, viss, tikai zvans vīram, lai fiksi atnes džinsas, kepkas, botes. Kamēr iet priekšnesumi, mēs iemācāmies un norepojam. Un aizgāja uz urrā! Un cik nav bijis tādu gadījumu! Vienmēr skatītāji saka – nē, nu šis bija vislabākais, ko jūs vēl izdomāsi citreiz? Ideju nav, nav un hopsss, atnāk pēdējā brīdī. Tāpat Bērības svētku programmas mēs esam vadījušas kā bites, taureņi, kukaiņi... Šogad bija pirmais gads, kad mēs atteicām, jo man darba apjoms bija tāds, ka nevarēju. Es esmu sapratusi, ka man vajag būt cilvēkos, man vajag būt iekšā. Pasēdēt malīnā man ir ļoti grūti.

Šobrīd man ir lielāka iespēja realizēt idejas. Sīļukalnā daudzas idejas palika tikai idejas, jo es fiziski nespēju viena visu paspēt. Pandēmija man jau iemācīja pārkāpt komforta zonu un meklēt jaunas iespējas, piemēram, atklāt fantastisku skolas pagalmu, zem milzīga ozola, kuru nekad nebūtu pamanījusi kā pasākumu vietu. Tas bija atradums. Arī tagad jaunajā darbā to mācos. Šeit es esmu ievērojusi, ka netiek izmantota āra terase, kuru pilnīgi nejausi, ejot garām, es pamanīju. Šogad mums pietrūka laika un līdzekļu, bet te varētu būt pasākums kā tāda āra kafējīnca ar vīnu vai kafiju, saksofona skaņām. Varakļānos ir pasākums pēc pasākuma, spēj tikai koordinēt afišu izveidi, ielūgumus. Šobrīd notiek pasākums, bet jau jāpublisko afiša Skolotāju dienas koncertam, tad pensionāru vakars, tad auto orientēšanās. Katru nedēļas nogali kaut kas notiek. Es negribētu, lai viss būtu darīts tikai ķeksīša ielikšanas pēc. Lai sagatavotu pasākumu, tam vajag laiku. Kaut vai auto orientēšanās pasākumam – ir jābrauc un jāmeklē tie punkti, jāizstrādā maršruts. Jau jā-sāk domāt par valsts svētku pasākumiem novembrī, par Ziemassvētku koncertu. Mēs piefiksējam idejas un izsve-ram, ko varam realizēt šogad, ko atstāsim nākamajam gadam. Man ir ideja – kaut ko nebijušu nākamvasar gribu sarīkot Varakļānos! Tikai jāuzdrošinās.

Vakari darbā, rokdarbos un gatavojot ēst

Man katra darba diena ir gara, jo, aizbraucot no Varakļāniem, Sīļukalna KN es vadu četrus pulciņus – jauniešu deju kolektīvu, vidējās paaudzes deju kolektīvu, senioru deju kolektīvu un amatierteātri. Man dejojāji brauc pat no Kantiniekiem, Nagļiem, Preiļiem, Viļāniem, Varakļāniem, kaut kolektīvi ir arī dzīvesvietā. Tas priecē.

Man ir arī dārzs, puķu dobes. Es nevarētu dzīvot pilsētā. Un kā man patīk gatavot ēst! Vislabāk patīk cept plātismaizes. To jau zina visi mūziķi, kuri muzicējuši pie manis un cienājušies. Muzikantu sievas ir zvanījušas un prasījušas recepti. Tāpat spēkmaizītes ar mana vīra žāvēto speķi. Es protu gatavot arī visas gaļas ruletes. Es jokoju, ka tad, kad vairs kultūras namā nevarēšu kāpt uz skatuves, un tas katram ir jāsaprot, kad pienāk tāds brīdis, es varētu strādāt darbu, kas saistīts ar ēdināšanu. Jaunībā es cepu tortes, un mičošanas tortes bija mans meistarstiķis. Man patīk arī rokdarbi. Divus gadus atpakaļ uz Ziemassvētkiem es visiem saviem 80 pašdarbniekiem sašuvu eņģelišus – katru apšūtu ar pērlītēm. Es to darīju vakaros, kad pēc mēģinājumiem atnācu mājās.

Mana meditācija rudenos ir dzērveņu lasīšana purvā. Tas purva klusums un gaiss, tās skaņas... Es pat nevaru izstāstīt. Man pietiek aizskriet uz divas stundas purvā pēc darba. Es varu iet viena pati, izslēgt telefonu un būt ar sevi.

Katra diena ir tik piepildīta. Piektdienas un sestdienas, kad ir pasākumi, ir garās dienas un nakts. Reizēm tādas dienas beidzas arī plkst. 5.30 nākamajā rītā. Ierodoties mājās, arī vēl naktī, es paēdu. Tiem, kuri saka, ka līdz plkst. 18.00 ir jāpaēd vakariņš, nav taisnība. Ir jāēd tad, kad gribas ēst. Arī kūciņas un saldumi. ▣

Teksts – Ineta Atpile-Jugane

Foto – Arita Atpile-Dona

«Projektu finansē Mediju atbalsta fonds no Latvijas valsts budžeta līdzekļiem.
Par projektu «24 stundas stopkadros»
(Nr. 2022.LV/RMA/03) rakstu saturu atbild
b-ba «Latgolys entuziastu grupa Bīdīs»».

MAF
Mediju atbalsta fonds